

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
імені І. БОБЕРСЬКОГО**

Кафедра туризму

Лекція № 4:

**“ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В
УКРАЇНІ”**

з дисципліни
“Сільський та екологічний туризм”
для студентів III курсу факультету туризму

Розробили:
Доц., к.г.н. Худоба В.В.
Викл. Лабарткава В.К.

“ЗАТВЕРДЖЕНО”
на засіданні кафедри туризму
“_____” _____ 2019 р.
протокол № _____

Зав. кафедри _____ проф. Волошин І.М.

ЛЬВІВ 2019

Лекція 4. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

План:

1. Туристичний потенціал України для потреб екотуризму.
2. Географія об'єктів екологічного туризму в Україні.
3. Особливості розвитку екологічного туризму на Львівщині

Рекомендована література:

1. *Бейдик О.О.* Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія. – К.: В-во Київського університету, 2001.-395с.
2. *Дмитрук О.Ю.* Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу Навчальний посібник. - К.: Альтерпрес, 2004. - 192 с.
3. *Зінько Ю.В., Гетьман В.І.* Розвиток туризму в національних парках Українських Карпат // "Гори і люди" (у контексті сталого розвитку). Міжнародна конференція. – 14-18.10.2002 р. м. Рахів. – с.353-363. Т. 1, 18.
4. *Любіцева О.О., Сташук К.* Розвиток екологічного туризму в Україні // Економічна та соціальна географія: Наук. зб. / Ред. кол.: С.І. Іщук (відп. ред.) та ін. – К., 2002. – Вип. 53. – с.189-196. Т. 17.

1. Туристичний потенціал України для потреб екотуризму.

Розвиток туризму в Україні є особливо актуальним, оскільки саме завдяки туризму Україна може поліпшити соціально-економічну ситуацію. Зважаючи на місце й роль туризму в житті суспільства, держава проголошує його одним із пріоритетних напрямів розвитку національної культури та економіки. В умовах розбудови української держави туризм стає:

- дієвим засобом формування ринкового механізму господарювання;
- джерелом надходження значних коштів до державного бюджету;

– однією з форм раціонального використання вільного часу, проведення змістовного дозвілля, вивчення історії українського краю, залучення широких верств населення до пізнання історико-культурної спадщини;

– засобом захисту природи й збереження туристичних ресурсів;

– засобом екологічного виховання населення. Україна має об'єктивні передумови, щоб увійти до найрозвиненіших у туристичному відношенні країн світу. Маючи вигідне геополітичне розташування, вона з давніх часів є перехрестям транспортних та людських потоків з Півночі на Південь та із Заходу на Схід. Держава має значний туристично-рекреаційний потенціал: сприятливі кліматичні умови, переважно рівнинний ландшафт, багатство флори й фауни, розвинену мережу транспортних сполучень, культурно-історичні пам'ятки, широку індустрію подорожей та туризму. Україна належить до країн з високою інтенсивністю використання природних ресурсів.

Україні 150 тисяч пам'яток культури, історії, археології, містобудування й архітектури, палацово-паркового мистецтва, а також понад 300 музеїв. Створено сім національних історико-культурних заповідників. Найціннішими є пам'ятки епохи держави „Київська Русь” – 80% пам'яток цього періоду зосереджені саме на території України. Найвизначніші пам'ятки – Києво-Печерська лавра, Софіївський собор та історичний центр міста Львова – внесено до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Багату історико-культурну спадщину становлять Андріївська та Кирилівська церкви у Києві; пам'ятки історії, пов'язані з історико-культурною спадщиною українського козацтва, а також періоду національно-визвольної боротьби українського народу в Другій світовій війні; музеї архітектури та побуту просто неба в Києві, Переяславі -Хмельницькому, Львові, Ужгороді, Чернівцях, Галичі; картинні галереї в Києві, Одесі, Феодосії, Львові, Харкові тощо.

Цікаві враження чекають на туристів під час відвідування місць, пов'язаних з життям видатних діячів історії, науки та культури: Тараса Шевченка, Григорія Сковороди, Лесі Українки. Світове ім'я здобули вихідці з України – видатні державні та громадські діячі: князі Володимир Великий і Ярослав Мудрий, Петро Могила, Іван Мазепа, Михайло Грушевський; діячі науки та культури: філософ Григорій Сковорода; письменники Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко, Микола Гоголь, Михайло Булгаков, Максим Рильський, Володимир Сосюра, Андрій Малишко та ін.

З метою збереження та ефективного використання природно-рекреаційних та історико-культурних ресурсів України, подальшого розвитку туристичної діяльності в усіх її регіонах розроблено Національну систему туристично-екскурсійних маршрутів „Намісто Славутича”. Вона є суцільною мережею туристичних подорожей різної історико-культурної тематики (Великий Шовковий шлях, культура Київської Русі, українське козацтво, народні традиції та фольклор, садово-паркове мистецтво тощо) та спрямованості (мисливські, кінні, спортивно-оздоровчі тури тощо) для різних категорій екскурсантів. Національна система туристично-екскурсійних маршрутів „Намісто Славутича” спрямована на задоволення пізнавально-рекреаційних потреб вітчизняних та зарубіжних туристів, збільшення туристичних потоків, забезпечення ефективного використання природо-заповідного фонду, пам'яток історії та культури, сприяння активному розвитку як внутрішнього, так і міжнародного туризму.

2. Географія об'єктів екологічного туризму, розміщених в Україні

Ресурсами екологічного туризму є:

- природно-кліматичні чинники: рельєф, водні об'єкти, флора й фауна, унікальні та просто цікаві природні ділянки;
- історико-культурні пам'ятки: матеріальна й духовна культура населення регіону;
- історичні, археологічні, культурні пам'ятки, що знаходяться в безпосередньому зв'язку з природним середовищем.

Найбільш важливою ланкою в розвитку екологічного туризму є природні території, які особливо охороняються, вони мають такі переваги:

- розташовані в найбільш мальовничих, привабливих, цікавих з пізнавального погляду місцях;
- мають сформовану систему обслуговування туристичних груп, відпрацьовану систему туристичних маршрутів, досвід організації просвітницької роботи;
- мають певну інфраструктуру з підготовленим персоналом;
- формують ставлення місцевого населення до конкретного природного резервату з наявним на його території екологічним обмеженням на господарську діяльність.

На сьогодні в нашій державі створено 11 національних природних парків, 4 біосферні заповідники, 17 державних природних заповідників, численні заказники, дендропарки, пам'ятки садово-паркового мистецтва. Найвідомішими є біосферний заповідник „Асканія-Нова” (Херсонська область), заповідник Медобори (Тернопільська область), природний заповідник Горгани (Івано-Франківська область), Дунайський біосферний заповідник (Одеська область), Чорноморський біосферний заповідник (Філія – Волижин Ліс) (Херсонська, Миколаївська області), Карадазький заповідник (АР Крим), Опукський заповідник (АР Крим), Шацький національний природний парк (Волинська область), дендропарки: „Софіївка” (Черкаська область), „Олександрія” (Київська область), Тростянецький (Чернігівська область), Карпатський біосферний заповідник та ін. Лісові ресурси становлять 14% території України.

Особливості розвитку екологічного туризму на Луганщині

На сьогодні природно-заповідний фонд Луганської області нараховує 136 об'єктів, які розміщені на площі 68 тис. 255 га. Заповідність в області становить 2,5% при середньому в Україні 4,9%. З об'єктів високого статусу заповідання в області є лише один – Луганський природний заповідник.

На сьогодні визначено основні напрями вдосконалення роботи з розвитку заповідної справи в Луганській області:

- розширення природо-заповідного фонду за рахунок територій, на яких широко представлені види рослин і тварин, занесених до Червоної книги, рідкісні рослини, занесені до Зеленої книги України, цілинних степових ділянок;

- створення багатофункціональних об'єктів високої категорії заповідності, у яких охорону природних комплексів і збереження екологічної рівноваги поєднано з регламентованим відпочинком населення, туризмом, екологічним вихованням;

- інвентаризація природних комплексів заповідних об'єктів;

- проведення наукових досліджень з оцінки флори й фауни області, визначення ареалів поширення видів, занесених до Червоної книги України, а також рідкісних рослин, занесених до Зеленої книги України, з метою подальшого заповідання, а також розширення території Луганського природного заповідника.

Луганська область багата на об'єкти екологічного туризму, на її території знаходяться:

- комплексні біологічні пам'ятки: Айдарська тераса (державний заказник місцевого значення, урочища „Дубовий гай”, „Бір”, „Капітанівський ліс”, „Горіхове”, „Сосновий бір”, „Піщане”, „Кисельова Балка ”, „Дубовий гай”);

- ботанічні заказники: Стінки Лескові, Курінний, Ведмежанський, Комишнянський;

- зоологічні заказники: Острів Зоринівський, Червоно-Ярський, Кримський;

- геоморфологічні пам'ятки: Королівські скелі, Іллірійський, Кримський;

– гідрогеологічні пам'ятки: Ковалевські джерела, Велико-Чернігівське джерело, Олександрівський, Гірське джерело, Шпотинське джерело, Золотовське джерело;

– геологічні пам'ятки: Конгресів Яр, Балка Водяна, Балка Кривенький Яр, Балка Карагуз, Балка Довга, Калинове, Юріївський кар'єр, Ізварине.

Усі перераховані пам'ятки є цінними туристичними об'єктами, які необхідно використовувати в процесі проведення різноманітних туристичних турів та екскурсій.

Україна є унікальним туристичним регіоном, на території якого знаходяться неповторні природні об'єкти – геологічні, фізико-географічні, біологічні, гідрогеологічні та інші пам'ятки. Усі вони заслуговують на увагу. На сьогодні вивчено й описано сотні подібних об'єктів, але більшу їх частину буде досліджено в майбутньому, оскільки туристичний потенціал цього регіону значний. На лекції було розглянуто найбільш яскраві об'єкти екологічного туризму України в цілому та Луганської області зокрема, проаналізовано географію їх розповсюдження.

3. Особливості розвитку екологічного туризму на Львівщині

Природно-заповідний фонд Львівської області

Інформаційна довідка щодо стану природно-заповідного фонду Львівської області

Завдяки багаторічній праці фахівців у сфері заповідної справи на території області, станом на 20.03.2019 року, функціонує 383 території та об'єкти природно-заповідного фонду, загальною площею 158,67 тис. га, що складає 7,25 % від площі території області. 10 об'єктів природно-заповідного фонду є природоохоронними установами зі спеціальними адміністраціями, а саме: природний заповідник «Розточчя», національний природний парк «Сколівські Бескиди», Яворівський національний природний парк, національний природний парк «Півічне Поділля», ботанічний сад Львівського національного університету імені Івана Франка, ботанічний сад

Національного лісотехнічного університету України, регіональні ландшафтні парки «Знесіння», «Равське Розточчя», «Верхньодністровські Бескиди», «Надсянський» та "Стільське Горбогір'я". Найбільшу площу в структурі природно-заповідного фонду області займають національні природні парки - Сколівські Бескиди, Яворівський і «Північне Поділля» – загальна площа 58,3 тис. га, регіональні ландшафтні парки – 56540,68 га та заказники – 31258,69 га.

У підпорядкуванні:

Мінприроди України– 1 (Яворівський НПП)

Держкомлісгоспу України – 1 (НПП “Сколівські Бескиди”)

Міносвіти України – 4 (природний заповідник “Розточчя”, 3 ботанічні сади)

Органів місцевого самоврядування – 4 (РЛП “Знесіння”, РЛП “Верхньодністровські Бескиди”, “Надсянський”, “Равське Розточчя“).

Разом з тим, слід зауважити, що майже 65 % всієї площі ПЗФ області знаходиться на території лісового фонду, отже, в природних комплексах, що перебувають під особливою охороною держави переважають лісові формації та угруповання і значно нижчий відсоток лучних, лучно-степових, лучно-болотних, водно-болотних формацій.

Територія Львівської області характеризується широким ландшафтним та природно-географічним різноманіттям - в її межах налічується 9 природних зон, відмінних за геолого-геоморфологічною будовою, ґрунто-кліматичними умовами, флористичними і геоботанічними особливостями, в тому числі Розточчя і Карпати. Цей фактор є визначальним у формуванні і територіальному розміщенні об’єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ).

Протяжність пасма Розточчя, яке пролягло смугою завширшки 18-20 км. від Львова по території Яворівського і Жовківського районів до польського м. Красьнік, в межах області становить приблизно 70 км. Цей природно-географічний район насичений об’єктами ПЗФ, найбільші і найважливіші з них природний заповідник „Розточчя” (2084,5 га), який є

поки що єдиним об'єктом найвищої категорії заповідності в області та Яворівський НПП (пл..7078,6 га), регіональний ландшафтний парк „Знесіння” (312 га), який функціонує в специфічному режимі. Створення такої категорії заповідного об'єкту у м. Львові і його околицях було першою спробою в Україні взяти під опіку природоохоронного законодавства цілий природно-історико-культурно-естетичний комплекс. Функціонування такого об'єкту як “Знесіння” дає добру нагоду опрацювати методи збереження ресурсів довкілля в умовах великих сучасних міст.

У 2007 році створено регіональний ландшафтний парк “Равське Розточчя” на площі 19103 га. Парк буде складовою частиною проектного міжнародного українсько-польського біосферного резервату „Розточчя”.

Матеріали щодо української частини біосферного заповідника на Розточчі (номінаційні форми) у складі природного заповідника „Розточчя”, Яворівського національного природного парку, регіонального ландшафтного парку „Равське Розточчя” держуправлінням подані в Міністерство охорони навколишнього природного середовища України для розгляду та передачі Національному комітету МАБ ЮНЕСКО.

Що стосується Карпатського регіону, то він найбільш насичений заповідними об'єктами. Площа заповідних об'єктів в його межах (Сколівський, Дрогобицький, Турківський, Старосамбірський райони) становить 66 056 га (12,9 % від загальної площі регіону). Найбільшими з цих об'єктів є НПП “Сколівські Бескиди” – 35684 га, РЛП “Верхньодністровські Бескиди” – 8536 га, РЛП “Надсянський” - 19428,0 га.

З метою збереження біологічного та ландшафтного різноманіття області у 1997 році створений регіональний ландшафтний парк “Надсянський” загальною площею 19428 га, територія якого безпосередньо прилягає до українсько-польського кордону. Комісією МАБ ЮНЕСКО (Париж, грудень 1998 р) включено його територію до першого в Європі міжнародного трьохдержавного польсько-українсько-словацького біосферного заповідника “Східні Карпати”.

Три з чотирьох регіональних парків (Надсянський, Верхньодністровські Бескиди, Равське Розточчя) до цього часу не мали адміністрацій. З ініціативи держуправління, профільними комісіями Львівської обласної ради та фінансовими управліннями Львівської облдержадміністрації у 2008 році вирішено питання створення спеціальних адміністрацій цих об'єктів природно-заповідного фонду з метою забезпечення їх повноцінного функціонування, та виконання природоохоронних, соціальних і науково-дослідних завдань, що покладені на ці природоохоронні об'єкти.

Робота установ природно-заповідного фонду області зосереджена на проведенні наукових досліджень, реалізації програм зі збереження біорізноманіття, виконанні еколого-освітніх програм, проведенні еколого-освітніх заходів, організації та участі у науково-практичних конференціях, рекреаційній діяльності та роботі зі ЗМІ, підготовці публікацій. Всі установи співпрацюють з громадськими організаціями, іншими установами ПЗФ, навчальними закладами, органами виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Раціональне освоєння потенціалу національних природних парків, а також регіональних ландшафтних парків може дати прямий економічний результат, забезпечить притік фінансових засобів, зайнятість населення у рекреаційній сфері, розширення сфери оздоровлення населення міст області. Результатом цього має стати збільшення найближчим часом площі природно-заповідного фонду області до 8-10%, що є середнім показником для країн Східної і Центральної Європи.

Фінансування діяльності установ природно-заповідного фонду та природоохоронних заходів на територіях та об'єктах здійснюється з різних джерел, у тому числі Державного бюджету, місцевих бюджетів, Державного та обласного фондів охорони навколишнього природного середовища, грантів, власних коштів установ, землевласників та землекористувачів, в залежності від їх підпорядкування.

У 2010 р. створено два об'єкти у Карпатському регіоні - лісовий заказник місцевого значення “Добромільський” площею 93 га, геологічну пам'ятку природи місцевого значення “Красний Камінь” площею 1,7 га (без вилучення земельної ділянки у землевласників і землекористувачів – ДП Старосамбірське лісомисливське господарство, ДП “Сколівське лісове господарство”) та дендропарк ім. Б.Дибовського площею 0,644 га.

Указом Президента України від 10.02.2010 року №156/2010 на території Бродівського, Буського та Золочівського районів створено національний природний парк «Північне Поділля» площею 15587,92 гектара. З них 5434,4 га земель вилучатимуться в установленому порядку та надаватимуться парку в постійне землекористування та 10153,52 га земель включатимуться до його складу без вилучення у землекористувачів.

У фізико-географічному аспекті - це територія фізико-географічних районів Гологір та Ворожків, що разом із Розточчям та Кременецькими горами (Тернопільська область) формують північно-західний край Подільської височини. На цій території сформувалися унікальні осередки рослинних угруповань, а також букові лісостани, що ростуть на північно-східній межі ареалу й становлять особливу цінність у загальноєвропейському масштабі. Тут бере початок р. Західний Буг, що має міждержавне значення. Крім природничої цінності, територія проєктованого парку відзначається значною історико-культурною спадщиною, зокрема, об'єкти так званого «Золотого кільця» замків Львівщини, численні храми та інші пам'ятки культури.

У 2011 році створено 18 об'єктів природно-заповідного фонду із них парк пам'ятка садово-паркового мистецтва „Замковий парк XVII ст. у м. Жовкві” площею 13,9 га, ландшафтний заказник „Базилівка” в околицях м.Жидачів площею 20,0 га та 16 пам'яток природи місцевого значення на території Сокальського, Золочівського, Жидачівського, Жовківського, Перемишлянського, Самбірського, Сколівського та Турківського районів.

У 2014 році з ініціативи департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації фонд поповнився ще 3 об'єктами. Львівською обласною радою за нашим поданням прийнято рішення про створення:

Парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Парк 7-ої міської комунальної лікарні м. Львова» (сmt Брюховичі площа 1,4 га).

Ботанічної пам'ятки природи «Франковий дуб» (м. Львів, точковий об'єкт).

Регіонального ландшафтного парку «Стільське Горбогір'я» (в межах Миколаївського, Пустомитівського, Перемишлянського районів на площі 8909,9 га.

Парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Парк 7-ої міської комунальної лікарні м. Львова» (сmt Брюховичі площа 1,4 га).

Ботанічної пам'ятки природи «Франковий дуб» (м. Львів, точковий об'єкт).

Регіонального ландшафтного парку «Стільське Горбогір'я» (в межах Миколаївського, Пустомитівського, Перемишлянського районів на площі 8909,9 га.

Парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Парк 7-ої міської комунальної лікарні м. Львова» (сmt Брюховичі площа 1,4 га).

Ботанічної пам'ятки природи «Франковий дуб» (м. Львів, точковий об'єкт).

Регіонального ландшафтного парку «Стільське Горбогір'я» (в межах Миколаївського, Пустомитівського, Перемишлянського районів на площі 8909,9 га.

Одним з ефективних заходів охорони довкілля є заповідання

Департаментом екології та природних ресурсів проводиться чимала робота щодо розширення мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду Львівщини. Протягом останніх років створено 25 об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення. На даний час розпочато роботу зі створення національного природного парку «Дністровсько - Чайковицький».

Проектований парк має охопити територію Самбірського, Миколаївського та Дрогобицького районів. За попередніми підрахунками площа парку становитиме більше 10 тис. га.

ЩО ТАКЕ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК, МЕТА ЙОГО СТВОРЕННЯ

Національний природний парк (НПП) - це природоохоронна, рекреаційна, культурно-освітня, науково-дослідна установа загальнодержавного значення, що створюється з метою збереження, відтворення і ефективного використання природних комплексів та об'єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність та забезпечення умов для організованого відпочинку. НПП належить до природно-заповідного фонду України, має свою адміністрацію і є юридичною особою, що утримується за рахунок коштів державного бюджету.

До складу НПП входять ділянки землі та водного простору з усіма природними ресурсами та об'єктами, що надаються йому у постійне користування та землі без вилучення їх у власників та землекористувачів.

Рішення про організацію НПП приймається Указом Президента України. На цей час в Україні функціонують 47 НПП, що розташовані у різних регіонах, з них 3 на території Львівської області – Явоірвський національний парк, національний природний парк «Сколівські Бескиди» та національний природний парк «Північне Поділля»

ЗАВДАННЯ

Відповідно до мети створення НПП на нього покладається виконання таких завдань:

збереження цінних природних та історико-культурних комплексів і об'єктів;

створення умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційно діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів та об'єктів;

проведення наукових досліджень природних комплексів та їх змін в умовах рекреаційного використання, розробка наукових рекомендацій з питань охорони навколишнього природного середовища та ефективного використання природних ресурсів;

проведення екологічної освітньо-виховної роботи.

ЗОНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ

Діяльність НПП здійснюється відповідно до Положення про нього та Проекту організації території, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів. Територія НПП поділяється на такі 4 функціональні зони:

заповідна зона - призначена для охорони та відновлення найбільш цінних природних комплексів, режим якої визначається відповідно до вимог, встановлених для природних заповідників;

зона регульованої рекреації - в її межах проводяться короткостроковий відпочинок та оздоровлення населення, огляд особливо мальовничих і пам'ятних місць; у цій зоні дозволяється влаштування та відповідне обладнання туристських маршрутів і екологічних стежок; тут забороняються рубки лісу головногкористування, промислове рибальство й промислове добування мисливських тварин, інша діяльність, яка може негативно вплинути на стан природних комплексів та об'єктів заповідної зони;

зона стаціонарної рекреації - призначена для розміщення готелів, мотелів, кемпінгів, інших об'єктів обслуговування відвідувачів парку;

господарська зона - у її межах проводиться господарська діяльність, спрямована на виконання покладених на парк завдань, знаходяться населені пункти, об'єкти комунального призначення парку, а також землі інших землевласників та землекористувачів, включені до складу парку, на яких господарська діяльність здійснюється з додержанням загальних вимог щодо охорони навколишнього природного середовища.

На території НПП, крім заповідної зони, зберігаються традиційні види природокористування, у тому числі сінокосіння, вигас худоби, любительське

(спортивне) рибальство та полювання, бджільництво, збір грибів, ягід та лікарських рослин, вирішуються питання заготівлі дров тощо.

ЯК ВПЛИВАЄ СТВОРЕННЯ ПАРКУ НА ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ МІСЦЕВОГО НАСЕЛЕННЯ?

НПП протягом перших років діяльності забезпечується приміщеннями для його адміністрації та природоохоронних науково-дослідних відділень, в подальшому створюється еколого-освітній центр та забезпечується розвиток рекреаційної інфраструктури НПП. НПП забезпечується спеціальною технікою, автомобілями загального призначення та технікою загального використання. Штат адміністрації НПП формується з місцевих жителів, а його утримання здійснюється за кошти Державного бюджету.

НПП співпрацює з місцевою владою, населенням та громадськими організаціями, зокрема шляхом залучення їх до участі у роботі науково-технічної ради НПП та спільного проведення різноманітних природоохоронних та інших акцій.

Забезпечення режиму території НПП, здійснення заходів по відтворенню/відновленню природних ресурсів суттєво примножить багатство місцевої флори та фауни. Служба державної охорони забезпечує попередження правопорушень та засмічення і захаращення території; реалізує заходи з профілактики та захисту природних комплексів від шкідників та хвороб; запобігає виникненню пожеж та інших надзвичайних ситуацій тощо.

Еколого-просвітницька діяльність НПП сприяє підвищенню рівня екологічної культури місцевого населення і відвідувачів та відіграє важливу роль у вихованні місцевої молоді та екологічному інформуванні населення шляхом: проведення просвітницької роботи серед дошкільних та шкільних закладів, випуску буклетів, часописів, фільмів, книг, посібників тощо: популяризації знань про територію НПП.

Науковці НПП проводять екологічний моніторинг, слідкуватимуть за станом природних комплексів і популяціями рідкісних видів рослин і тварин,

на підставі чого розробляються спеціальні програми покращення екологічного стану території та прилеглих до парку ділянок.

Крім наявних штатних наукових працівників, установи природно-заповідного фонду укладають угоди із іншими науковими організаціями різних рівнів з метою залучення кваліфікованих працівників та обміном досвідом що природоохоронної діяльності з регіонами України та іншими державами.

Рекреаційна діяльність на території НПП є прямою інвестицією в економічний розвиток регіону. Вона здійснюється шляхом створення сприятливих умов для відпочинку відвідувачів і включає: облаштування екологічних та туристичних маршрутів і зон відпочинку; організацію екологічних таборів для школярів та молоді; залучення місцевого населення до рекреаційної діяльності (надання платних послуг відвідувачам щодо розміщення, харчування та супроводу); надання інформаційних послуг через випуск друкованої, фото- та відеопродукції, виготовлення інформаційних стендів; залучення та співпраця з рекреаційними закладами регіону щодо відвідування території НПП.

НПП сприяє розвитку сільського туризму у регіоні. Ця форма масової рекреації, як жодна інша, сприяє вихованню національно-патріотичних почуттів та сприяє:

- вирішенню соціально-економічних проблем села;
- зменшенню рівня безробіття на селі та розширенню кола самозайнятості сільського населення, особливо молоді;
- розширенню можливостей реалізації продукції особистого підсобного господарства, зокрема, реалізації її на місці;
- покращанню благоустрою сільських садиб, вулиць, в цілому сіл;
- розвитку соціальної інфраструктури;
- відродженню, збереженню і розвитку місцевих народних промислів, пам'яток історико-культурної спадщини; підвищенню культурно-освітнього рівня сільського населення.

Саме НПП створюють унікальну можливість узгодження завдань охорони природи з потребами збалансованого використання природних ресурсів та відпочинком населення.

НПП є каталізатором сталого розвитку регіону та базою для розвитку рекреаційної, туристичної, еколого-освітньої, природоохоронної, наукової діяльності, стимулом для розвитку супутніх видів підприємницької діяльності в районі.

Парк сприяє екологізації різних напрямків господарської діяльності, що здійснюються на його території (лісове, водне і мисливське господарство).

Варто зазначити, що саме національні природні та регіональні ландшафтні парки, заповідники та заказники роблять значний вклад у розвиток та популяризацію екологічного туризму у Львівській області. Зокрема на базі заповідника «Розточчя» створено навчально-просвітницький навчальний екологічний центр, що сприяє поширенню екотуризму. В його структурі музей природи, гурток «Зелена школа». Для відвідувачів також проводять тематичні екскурсії по науково-пізнавальних маршрутах. Традиційними є природоохоронні акції: «Допоможемо птахам узимку», «Альтернативна ялинка», «Збережемо первоцвіти», «День дерева», «День довкілля» тощо.

Основними завданнями «Сколівські Бескиди» є охорона рослинного, тваринного світу та забезпечення тривалого, збалансованого, невиснажливого і ощадливого використання території північно-східних Карпат. Крім основних завдань, НПП «Сколівські Бескиди» проводить еколого-освітню та рекреаційну діяльність. У парку розроблені та функціонують такі еколого-пізнавальні маршрути: «Бутивля-Майдан» (28 км), «Бучина» (1,4 км), «Долиною річки Кам'янка» (4 км) та «Лопата» (12 км).

Яворівський національний природний парк характеризується унікальним лісостеповими ландшафтами та іншими природними комплексами в межах Головного європейського вододілу, які мають важливе

природоохоронне, естетичне та рекреаційне значення. Пріоритетними напрямами його розвитку є створення умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах, проведення екологічної освітньо-виховної роботи тощо.

Зазначимо, що щорічно еколого-просвітницькі центри у Львівській області відвідує понад 10 тис. гостей з різних куточків України та Європи, проте потенціал є в десятки, а то й сотні разів більший.

Крім цього, на території Львівської області створено цілу мережу еколого-пізнавальних рекреаційних об'єктів, маршрутів, стежок, місць активного відпочинку людей, облаштованих рекреаційних зон вздовж основних автодоріг для короткотермінового відпочинку тих, хто подорожує, зокрема:

- 15 екологічних стежок загальною протяжністю 111 км, у тому числі на Розточчі – 2 стежки («Вовковиця» та «Чортова скеля»), у Карпатах – 9 стежок, з яких найбільш відвідувані «На гору Пікуй», «На гору Парашка», «На водоспад», «Долиною річки Кам'янка»;

- 19 еколого-пізнавальних маршрутів загальною протяжністю 134 км Поліської зони – 3 маршрути («Триніг», «Білоцвіт», «Гарай»), на Опіллі – 2 маршрути («Підлиська гора» та «Тустань»);

- дві туристичні зони в урочищах «Дубина», «Тустань».

Для зручності та комфорту туристів і мандрівників департамент міжнародного співробітництва та туризму Львівської облдержадміністрації, спільно з і Львівським обласним управлінням лісового та мисливського господарства розробили карту відпочинкових місць в лісах Львівської області. Особливістю цієї карти є те, що на ній позначено 35 місць, придатних для відпочинку та пікніку на природі. Мапа містить описову інформацію про кожен з цих рекреаційних майданчиків, зокрема точні географічні координати та фотографії.

На нашу думку, на цьому етапі розвитку екологічного туризму важливим є таке:

- залучення школярів та студентів за допомогою видання брошур та іншої літератури;
- проведення масових заходів на природничу тематику (конференцій, семінарів, художніх та літературних виставок);
- залучення інвесторів до цієї галузі;
- розвиток екологічного туризму не лише на внутрішньому рівні, а й на міжнародному;
- сприймання екотуризму не лише як засобу заробітку, а й як однієї з ключових ідей оздоровлення населення.

Висновки. Львівська область володіє достатньо сильною еколого-туристичною базою для популяризації та розвитку екотуризму. З кожним роком збільшується кількість екологічних стежок, створюють нові екологічні маршрути, зростає кількість екологічних баз, адже саме екологічний туризм підвищує екологічну свідомість як туристів, так і місцевих мешканців, які побачивши зацікавленість регіоном, починають більше цінувати красу та багатства природи і брати участь в її охороні. На нашу думку, саме екологічний туризм може забезпечити надходження коштів на підтримку охоронних програм, догляд парків, видання карт та брошур еколого-пізнавального спрямування.